

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра філософії та соціально-політичних наук

Затверджую:

Декан факультету
проф. Є. В. Мироненко
03.09. 2024

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри філософії та СПН
Протокол №1 від 03.09.2024

В. о. завідувача кафедри
доц. О.П. Кваша

**Робоча програма навчальної дисципліни
«ПОЛІТИЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ»**

галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальність	052 «Політологія»
назва освітньої програми	«Політологія»
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
статус	обов'язкова

Розробник: канд. істор. наук, доц. Стешенко Наталія Леонідівна

Краматорськ – Тернопіль
2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	Заочна/заочна приск. форма навчання
Кількість кредитів –4,5	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Цикл професійної підготовки (ВПП4)	
Модулів – 1	Напрямок підготовки 052 «Політологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		4-й	4/3
Загальна кількість годин - 135		Семестр	
		7-й	7/5
Індивідуальне науково-дослідне завдання Реферат Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		30 год.	4/4
		Практичні, семінарські	
		15 год.	4/4
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		90 год.	127/127 год.
Вид контролю: ІСПИТ			

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є всебічне вивчення такого соціального феномена як політичний конфлікт – органічної складової суспільних процесів, важливого елементу розвитку суспільно-політичного життя при умові вміння регулювання та розв'язання конфліктів.

Особливу увагу в процесі засвоєння курсу слід звернути на висвітлення таких проблем: фундаментальні теоретичні положення та методологія аналізу соціальних і політичних конфліктів; сутність та характеристика політичного конфлікту, його структура та динаміка; типологія політичних конфліктів; функції політичних конфліктів та способи і методи їх регулювання та розв'язання; основні аспекти та тенденції розгортання соціальних і політичних конфліктів в сучасному українському суспільстві; міжнародні конфлікти, їх особливості, методологія та практичне вирішення.

Курс "Політичні конфлікти" спирається на знання здобувачів вищої освіти під час викладання в ДДМА таких предметів як соціологія, загальна теорія політики. психологія, політологія тощо.

Основні завдання дисципліни:

- сформувати мотивацію до засвоєння основних законів політичної конфліктології та їх застосування в практичній діяльності;
- сформувати систему знань про соціальні та політичні конфлікти та її роль у розвитку сучасного суспільства;

- отримати навички, пов'язані із застосуванням законів початку, дії, закінчення соціальних та політичних конфліктів;
- отримати навички брати участь у прийнятті рішень, використання механізмів регулювання соціальних та політичних конфліктів;
- сформувати розумове вміння здобувачів вищої освіти щодо тлумачення природної сутності політичних конфліктів та пошуків шляхів до суспільної згоди.

Передумови для вивчення дисципліни: «Правознавство», «Соціологія», «Загальна теорія політики», «Філософія політики», «Історія і теорії політичних партій», «Управління конфліктами».

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Політичні еліти і лідерство» увага приділяється оволодінню здобувачами такими загальними та спеціальними компетентностями, як:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Політичні еліти і лідерство», здобувач вищої освіти повинен продемонструвати достатній рівень сформованості наступних програмних результатів навчання:

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності. РН04. Мати навички професійної комунікації.

РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати:

- концептуальний та методологічний вимір конфліктології, фундаментальні положення в суспільствознавчих науках щодо сутності соціального конфлікту;
- знати можливі типи політичних та соціальних конфліктів, їх комплексну та складну природу;
- основні види моделювання конфлікту; знати теоретичну та прикладну складові управління конфліктом.

уміти:

- розкрити способи і методи регулювання та розв'язання політичних конфліктів;
- зрозуміти зміст та специфіку розгортання політичних конфліктів у сучасному українському суспільстві;
- навчитись вмінь та навиків політологічного аналізу конфліктів в політичній сфері;
- застосовувати знання в умовах навчання та поза навчального спілкування;
- виявляти конфліктну ситуацію, розрізняти її складові, завдяки цьому успішно застосовувати системний аналіз в моделюванні конфлікту;
- на основі вміння ідентифікувати та змодельовати конфлікт окреслити та застосувати методику управління конфліктом.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 135 годин / 4,5 кредитів ECTS.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна/заочна приск. форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	ср		л	с	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Методологія та теоретичні основи дослідження конфліктів												
ТЕМА 1. Методологія політичних конфліктів	18	4	1	-		11	15	-	-	-	-	15
ТЕМА 2. Розвиток проблем конфлікту в парадигмах політичної науки	18	4	1	-		13	16	-	-	-	-	16
ТЕМА 3. Витоки, причини та рушійні сили конфлікту	18	4	2	-		12	18	-	2/2	-	-	16
ТЕМА 4. Соціальний конфлікт. Суспільна криза	18	4	2	-		12	18	2/2	-	-	-	16
ТЕМА 5. Динаміка політичного конфлікту	21	4	2	-		15	16	-	-	-	-	16
Разом – зм. модуль 1	90	20	8	-		52	-	-	-	-	-	79
Змістовий модуль 2. Політичний конфлікт. Управління конфліктами												
ТЕМА 6. Учасники і суб'єктивна складова конфлікту	15	4	2	-		9	16	-	-	-	-	16
ТЕМА 7. Політичний конфлікт та політична криза	18	4	4	-		10	18	2/2	-	-	-	16
ТЕМА 8. Управління конфліктами	15	2	1	-		12	18	-	2/2	-	-	16
Разом – зм. модуль 2	45	10	7	-		28	-	-	-	-	-	48
Усього годин	135	30	15	-		90	135	4/4	4/4	-	-	127/127

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1. Методологія та теоретичні основи дослідження конфліктів.

ТЕМА 1. Методологія політичних конфліктів

Конфліктологія у системі наукового знання. Проблема конфліктної взаємодії в

суспільстві. Конфліктологія як наука. Принципи розуміння конфлікту. Праці З.Фрейда, Г. Лебона, Т. Адорно, М. Шерифа, М. Дойча, Д. Скотта, Дж. Сімпсона, програма психологічного тренінгу Горовица-Бордмана, методика ПОІР ("Поступові та обопільні ініціативи з розрядки напруження"), Ч. Освуда.

Предмет і метод політичної конфліктології. Об'єкт політичної конфліктології. Три рівні вивчення конфліктів. Закони, категорії, методи політичної конфліктології. Становлення політичної конфліктології. Розвиток політичної конфліктології в рамках психологічної науки.

Література [1; 16; 17]

ТЕМА 2. Розвиток проблем конфлікту в парадигмах політичної науки

Конфлікт в системі соціальних відносин. Ранні уявлення про конфліктність буття. Конфлікти в соціально-політичній думці кінця XIX – початку XX ст. Сучасні теорії конфлікту (кінець XX – початок XXI ст.). Психологічні теорії конфлікту. Класична теорія Г. Зиммеля "Соціологія конфлікту". Соціологічні теорії конфлікту. Сучасні теорії конфлікту Р. Мертона, Т. Парсонса, Н. Смелзера, К. Боулдінга. Теорія конфлікту Р. Дарендорфа. Становлення конфліктології як науки в Україні та її розвиток на сучасному етапі.

Література [1; 11; 15; 16]

ТЕМА 3. Витоки, причини та рушійні сили конфлікту

Природа соціального конфлікту. Перехресний аналіз рушійних сил конфлікту та сфер життєдіяльності людей по О. Здравомислову. Рушійні сили (або глибинні причини) конфліктів. Об'єктивні та суб'єктивні причини виникнення конфліктів. Суб'єктивні причини конфліктів.

Структурно-організаційні причини конфліктів. Функціонально-організаційні причини конфліктів.

Особистісно-функціональні причини конфліктів. Ситуативно-управлінські причини конфліктів. Соціально-психологічні причини конфліктів. Міжособистісні конфлікти. Мотивація конфліктів. Концепція депривації. Конфлікт потреб. Сфери конфлікту. Конфлікт інтересів. Когнітивний конфлікт. Конфлікт цінностей і норм. Внутрішні психологічні конфлікти.

Література [10; 13; 15; 16]

ТЕМА 4. Соціальний конфлікт. Суспільна криза

Прояви соціального конфлікту. Рівні соціальної організації і конфлікт. Сутність і природа соціального конфлікту. Предмет і об'єкт конфлікту.

Функції соціального конфлікту. Нерівність статусів як основа соціального конфлікту. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність як передумови конфлікту. Пошук шляхів розв'язання конфлікту. Межі конфлікту. Закінчення конфлікту. Суб'єкти соціальних конфліктів.

Суспільна криза і катастрофа. Типи соціальних криз. Особливості структури соціальної кризи. Етнонаціональний конфлікт: передумови формування, форми прояву, класифікація та методи вирішення етнічних конфліктів.

Література [8; 11; 13–16; 17]

ТЕМА 5. Динаміка конфлікту

Сутність і поняття конфліктної ситуації. Сприйняття конфліктної ситуації.

Механізм виникнення конфліктів. Сприйняття сторонами конфліктної ситуації. Розвиток конфлікту. Етапи конфлікту. Етапи латентної стадії розвитку конфлікту.

Характеристика зовнішніх дій у протиборстві. Типи дій в умовах конфлікту. Типи протиборства. Особливості механізму розвитку конфлікту. Фаза відкритого конфлікту. Ескалація конфлікту. Форми завершення конфлікту. Особливості динаміки конфлікту.

Література [7; 8; 13; 15; 16]

Змістовий модуль 2. Політичний конфлікт. Управління конфліктами.

ТЕМА 6. Учасники і суб'єктивна складова конфлікту

Учасники конфлікту: люди – індивіди, групи, верстви, класи, етнонаціональні спільноти, організації, громадські та політичні об'єднання, народи і держави, міжнародні співтовариства тощо. Протидіючі сторони – ключова ланка конфлікту. Ранг опонента в конфлікті. Суб'єкт, що ініціює конфлікт. Групи підтримки в конфлікті. Організатор конфлікту. Посередництво в конфлікті. Конфліктна свідомість.

Вибір стратегії поведінки у конфлікті. Конфліктна поведінка. Стратегії поведінки у конфлікті. Суперництво (конкуренція). Співробітництво (проблемно-вирішуюча стратегія). Компроміс як поведінська стратегія. Реалізація стратегії "пристосування" (поступок). Стратегія "уникання" (бездіяльність). Види тактик конфліктного протиборства. Три головні моделі поведінки у конфлікті (три типи суб'єктів).

Література [11; 16; 17]

ТЕМА 7. Політичний конфлікт та політична криза

Поняття політичного конфлікту. Протиріччя між політичним суспільством як цілісною системою і нерівністю, включених у неї індивідів і груп, вираженням в ієрархії політичних статусів, – джерело й основа політичного конфлікту. Типи політичних конфліктів. Внутрішньополітичні конфлікти. Міжнародний політичний конфлікт. Суб'єкти міжнародного політичного конфлікту. Виникнення міжнародного конфлікту. Специфіка суб'єктів, причин міжнародних конфліктів.

Політичні конфлікти в репресивних та демократичних режимах. Поняття і типологія політичних криз. Політична криза як делегітимація структур влади. Зовнішньополітичні кризи і внутрішньополітичні кризи (урядовий, парламентський, конституційний та ін.). Кризи політичного розвитку.

Форми політичної кризи: криза легітимності; криза ідентичності; криза політичної участі; криза проникнення; криза розподілу. Управлінська діяльність і конфлікт. Криза розподілу влади. Політична криза: особливості розвитку в сучасному світі і Україні.

Література [3–5; 8; 13; 16]

ТЕМА 8. Управління конфліктами

Компроміс і консенсус у конфлікті. Форми і способи запобігання, регулювання і рішення політичних конфліктів. Компроміс. Рівні консенсусу. Криза консенсусу. Попередження і стимулювання конфліктів. Класифікація прогнозування конфліктів. Етапи часткового і повного запобігання конфліктів.

Стратегія запобігання конфлікту. Методи врегулювання конфліктів. Вирішення

конфлікту. Діагностика конфлікту. Розробка стратегій рішення конфлікту. "Силова", компромісна і "інтегративна" моделі рішення конфлікту. Демократичний процес контролю над конфліктними ситуаціями.

Література [3; 5; 11].

4.2. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методологія соціальних і політичних конфліктів	1
2	Розвиток проблем конфлікту в парадигмах соціальної науки	2
3	Витоки, причини та рушійні сили конфлікту	2/2/2
4	Соціальний конфлікт. Суспільна криза	2
5	Динаміка соціального конфлікту	2
6	Учасники і суб'єктивна складова конфлікту	2
7	Політичний конфлікт та політична криза	4
8	Управління конфліктами	1/2/2
	Всього за навчальним планом	15/4/4

4.3. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Методологія соціальних і політичних конфліктів	11/15
2.	Розвиток проблем конфлікту в парадигмах соціальної науки	13/16
3.	Витоки, причини та рушійні сили конфлікту	12/16
4.	Соціальний конфлікт. Суспільна криза	12/16
5.	Динаміка соціального конфлікту	15/16
6.	Учасники і суб'єктивна складова конфлікту	9/16
7.	Політичний конфлікт та політична криза	10/16
8.	Управління конфліктами	12/16
	Всього за навчальним планом	90/127

4.4. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Реферат повинний мати чітку структуру. Початок реферату - зміст, що складається з розділів і підрозділів, які відповідають заголовкам і підзаголовкам у тексті. За змістом слідує вступ: постановка мети, задач, визначення границь дослідження теми.

Основна частина поетапно розкриває тему реферату. Наприкінці оформляються висновки, показуються напрямки подальшого розвитку теми. Завершується реферат списком використаної літератури (оформленим у алфавітному порядку). Обов'язкові посилання в рефераті з використаної літератури (наприклад, [1, с.35-40]). У ході роботи над рефератом передбачається консультування викладача: обговорення напрямку наукового пошуку, узгодження змісту і ін.

Реферат, прорецензований викладачем, виноситься на захист і обговорення в аудиторії. Обсяг реферату – 20-25 сторінок. Форматування тексту: «по ширині», 14 шт, 1 інт, поля - 2 см з боків. Тема реферату вибирається (за бажанням) із пропонованої тематики. За узгодженням з викладачем можливе самостійне формулювання теми.

Індивідуальні завдання студенти виконують у формі підготовки доповідей та рефератів за наступними темами:

1. Соціологія конфлікту. Праці З. Фрейда, Г. Лебона, Т. Адорно, М. Шерифа, М. Дойча, Д. Скотта, Дж. Сімпсона.
2. Провідна ідея конфліктологічної науки.
3. Три рівні вивчення конфліктів.
4. Класична теорія Г. Зиммеля "Соціологія конфлікту".
5. Сучасні теорії конфлікту Роберта Мертона, Толкотта Парсонса, Нейла Смілзера, Кеннета Боулдінга.
6. Ситуативно-управлінські причини конфліктів.
7. Соціально-психологічні причини конфліктів.
8. Міжособистісні конфлікти.
9. Мотивація конфліктів.
10. Концепція депривації.
11. Когнітивний конфлікт
12. Межі конфлікту. Закінчення конфлікту.
13. Функції конфлікту.
14. Соціальна стратифікація і соціальна мобільність як передумови конфлікту.
15. Суспільна криза і катастрофа.
16. Типи соціальних криз. Особливості структури соціальної кризи.
17. Характеристика зовнішніх дій у протиборстві.
18. Типи дій в умовах конфлікту.
19. Типи протиборства у соціальному конфлікті.
20. Особливості механізму розвитку конфлікту.
21. Суперництво (конкуренція).
22. Співробітництво (як стратегія).
23. Компроміс як поведінська стратегія.
24. Реалізація стратегії "пристосування" (поступок).
25. Стратегія "уникання" (бездіяльність).
26. Три головні моделі поведінки у конфлікті (відповідно й про три типи суб'єктів).

27. Суб'єкти міжнародного політичного конфлікту.
28. Виникнення міжнародного конфлікту.
29. Специфіка суб'єктів, причин міжнародних конфліктів.
30. Зовнішньополітичні кризи і внутрішньополітичні кризи (урядовий, парламентський, конституційний і ін.).
31. Форми політичної кризи: криза легітимності; криза ідентичності; криза політичної участі; криза проникнення; криза розподілу.
32. Групи методів врегулювання конфліктів.
33. Вирішення конфлікту.
34. Діагностика соціального конфлікту.
35. Розробка стратегій рішення соціального конфлікту.
36. "Силова", компромісна і "інтегративна" моделі рішення соціального конфлікту.
37. Конфлікти в етнонаціональній сфері суспільства.

5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

МН 1. Студентоцентроване навчання – розширення автономії здобувача, здатності до критичного мислення на основі результативного підходу, що передбачає нові підходи до навчання з метою розвитку особистості здобувача з урахуванням його ціннісних орієнтацій.

МН 2. Репродуктивний метод – навчання здобувачів організовується за допомогою практичних вправ та робіт, різних форм самоконтролю, що сприяє формуванню знань, навичок і вмінь у здобувачів, основних розумових операцій (аналіз, синтез, узагальнення тощо).

МН 3. Комбінація лекційних та практичних занять та консультацій (зокрема особистих консультацій з викладачем та використанням системи Moodle) із розв'язанням ситуаційних завдань, які розвивають аналітичні здібності та навички роботи в колективі.

МН 4. Пояснювально-ілюстративний метод – здобувачі одержують знання на лекціях, з навчальної або методичної літератури шляхом конспектування, тезування, анотування, рецензування, під час консультацій з підготовки рефератів та/або доповідей.

МН 5. Евристичний метод – під керівництвом викладача або на основі евристичних вказівок здобувачі активно намагаються знайти рішення висунутих у навчанні, або сформульованих самостійно, пізнавальних завдань, що дозволяє

активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на практичних заняттях та контрольних точках.

МН 6. Методи стимулювання й мотивації навчальної роботи – здобувачі приймають участь у пізнавальних іграх, моделюванні рольових ситуацій, створенні ситуацій успіху в навчальній роботі, пред'явленні вимог і методів заохочення.

МН 8. Метод проблемного викладу та проблемно-орієнтованого навчання, зокрема з проведенням презентацій – розуміння здобувачами поставленої проблеми та формулювання пізнавальних завдань на основі різних джерел та засобів, уміння проаналізувати поставлене завдання, порівняти різні точки зору та підходи, розуміння логіки та думок викладача, усвідомлення та запам'ятовування.

МН 9. Метод самостійної роботи здобувачів та самостійного навчання – розв'язання практичних завдань та опрацювання теоретичного матеріалу, що виноситься на самостійне вивчення. Самостійна робота з вивченням оприлюднених навчальних матеріалів, зокрема в системі Moodle.

МН 10. Методи організації й здійснення навчальної та наукової діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи:

- словесні методи – у вигляді бесіди, інструктажу, лекційного матеріалу, методичних вказівок, співбесід;

- наочні методи, відео методи тощо – проведення лекційних та практичних занять за допомогою презентацій, ілюстрацій, демонстраційного матеріалу, тобто отримання знань завдяки наочному спостереженню;

- практичні методи – за допомогою вправ, практичних прикладів, аналізу статистичних даних, тренувань, тренінгів здобувачі одержують знання та уміння, виконуючі ці практичні дії;

- наукова робота здобувача – наукові дослідження та опрацювання наукової інформації.

- МН 11. Активні методи навчання (дискусійні методи) – в будь-яких формах навчання,

включаючи лекційні заняття, використовуються елементи дискусії, а саме: обговорення, суперечки, зіткнення позицій, бізнес-симуляції ділові ігри, кейси, тренінги, пояснення, бесіди, дискусії, діалог.

6. МЕТОДИ, КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

(«Положення про організацію освітнього процесу в ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 26.09.2019 р. протокол №2; «Положення про навчальний дистанційний курс і організацію навчального процесу за заочною (заочно-дистанційною) формою в системі Moodle DDMA у ДДМА», затверджено Вченою радою ДДМА 23.06.2017 р. протокол №6).

В процесі вивчення дисципліни використовуються наступні методи оцінювання: МО 1. Попереднє (вхідне) оцінювання знань (письмовий метод або тестування).

МО 2. Поточне оцінювання (письмовий метод або тестування на лекційних та практичних заняттях та/або у системі Moodle, виконання модульних контрольних робіт, виконання індивідуальних завдань, зокрема рефератів).

МО 3. Тематичне або періодичне оцінювання (письмовий метод на лекційних

та практичних заняттях, усне опитування або тестування на практичних заняттях та/або у системі Moodle).

МО 7. Оцінювання спроможності здобувача працювати самостійно та в команді;

МО 8. Оцінювання вміння застосовувати творчі підходи в процесі наукового пошуку інформації.

МО 9. Оцінювання якості опрацювання здобувачем літератури, законодавчої бази та електронних джерел за темою дослідження.

МО 10. Підсумкове (семестрове) оцінювання, зокрема: диференційований залік; екзамен (письмовий метод або тестування, зокрема у системі Moodle).

Передбачається використання модульно-рейтингової системи оцінювання знань. Основною формою контролю знань здобувачів в кредитно-модульній системі є складання здобувачами всіх запланованих модулів. Формою контролю є накопичувальна система. Складання модуля передбачає виконання здобувачем комплексу заходів, передбачених семестровим графіком навчального процесу та контролю знань здобувачів, затверджених деканом факультету.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Контроль знань здобувачів здійснюється за рейтинговою накопичувальною (100-бальною) системою, яка передбачає складання обов'язкових контрольних точок.

Максимальна кількість балів (100 б.) при оцінюванні знань з навчальної дисципліни, яка завершується екзаменом, формується з двох частин, з коефіцієнтом

0,5 кожна:

за поточну успішність 100 балів (сума балів, зароблена у семестрі, але не менше 55 балів);

на екзамені 100 балів (мінімально необхідна кількість балів за екзамен 55 балів).

Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних і оцінюється сумою набраних балів;

- модульний контроль, що проводиться у формі підсумкової контрольної роботи за відповідний змістовий модуль та колоквиуму і має на меті оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

- підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Оцінювання знань здобувача під час занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

- розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;
- ознайомлення з рекомендованою літературою; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в

аудиторії;

- логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння здійснювати узагальнення інформації, обґрунтовувати свою власну точку зору та робити висновки; грамотність подачі матеріалу та оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи здобувачів є:

- глибина і міцність знань,
- рівень мислення,
- вміння систематизувати знання за окремими темами,
- вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом,
- вміння знаходити необхідну інформацію,
- здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Переведення набраних здобувачем балів за 100-бальною шкалою в оцінки за національною (5-бальною) шкалою та шкалою ECTS здійснюється в відповідності до таблиці:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
75 – 80	C		
65 – 74	D	задовільно	
55–64	E		
30–54	FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	незараховано (з можливістю повторного складання)
0 – 29	F	незадовільно (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	незараховано (з обов'язковим повторним вивченням)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Бабосов Є.М. Конфліктологія: навч. посіб. К. : Основи, 2001.
2. Ващенко І.В., Гиренко С.П. Конфлікти великих соціальних груп: Навч.посіб. Х.: Бурун Книга, 2006.
3. Гірник А., Бобро А. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження: Навч.посіб. К.: Основи, 2004.
4. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: Навч.пос. К.: Центр навч. літ., 2005.
5. Коваліско Н.В. Основи соціальної стратифікації: Навч. посіб. Львів: Магнолія 2006, 2007.
6. Ложкін Г.В., Пов'якель Н.І. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навч. посіб. К.: Професіонал, 2006.
7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Спеціальні та галузеві соціологічні теорії: Навч. посібник. К.: МАУП, 2004.
8. Орлянський В.С. Конфліктологія: Навч. посіб. К.: Центр учбов. літ., 2007.

Додаткова література

9. Основи соціології: Хрестоматія / Авт. кол. под рук. В.І. Астахової. Х.: Прапор, 2007.
10. Погорілий О.І. Соціологічна думка ХХ ст. – К.: Либідь, 1996.
11. Примуш М.В. Конфліктологія: Навч. посіб. – К.: Професіонал, 2006.
12. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. – К.: Наук.думка, 1995.
13. Сірий Є.В. Соціологія: Загальна теорія, історія розвитку, спеціальні та галузеві теорії: Навч. посіб. К.: Атіка, 2007.
14. Управління конфліктами: текст лекцій : навч. посіб. / Г.В. Жаворонкова та ін. К.: Кондор, 2011.
15. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: Навч. посіб. К.: Професіонал, 2004.
16. Цюрупа М.В. Основи конфліктології та теорії переговорів: навч. посіб. /М.В. Цюрупа. 2-е вид., прероб. і доп. К.: Кондор, 2009.
17. Яхно Т.П. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. / Т.П. Яхно, І.О. Куревіна. К.: Центр учбов. літ., 2012.

Інформаційні ресурси

1. Агентство моделювання ситуацій. URL: <http://www.agency.org.ua/>
2. Український інститут корпоративного управління. URL: <http://ucgi.com.ua/>